



יוסף קרסו - שה"מ, המחלקה לצאן  
לשעבר מנהל תחום צאן (גימלאי שה"מ)  
mcarasso@netvision.net.il



# ענף הצאן בישראל

בצד ענף החלב, שמדברים בו רבות, יש גם ענפי מעלי גרה קרובים ומשיקים והם הבקר לבשר וענף הצאן, שיש לו גם כמה חלוקות משנה. פנינו ליוסי קרסו, שסיים לאחרונה שירות ארוך כמנהל מחלקת הצאן בשה"מ, לפתוח צוהר על צנף הצאן ולעשות לנו היכרות עם ענף קטן והיסטוריה ארוכה מאוד

טבלה 1 - ערך הייצור בענף הצאן בשנת 2006-2008 (מיליוני ש"ח של 2008)

ענף	מיליוני ש"ח			השינוי 2008 לעומת 2007	
	2008	2007	2006	הפרש (%)	הפרש (נח)
ענף הצאן הכללי	872.1	778.4	778.4	10.8	23.2
חלב כבשים	68.4	71.5	71.5	-3.1	5.6
חלב עזים	69.6	51.2	51.2	18.4	2.5
כבשים לבשר	674.9	598.4	598.4	76.5	5.4
עזים לבשר	59.1	57.3	57.3	1.8	9.7

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס)  
הערה: ס"ה הערך הכללי לפני עיגול המספרים.

## ערך הייצור של ענף הצאן (חלב ובשר)

ערך הייצור של ענף הצאן הסתכם בשנת 2008 ב-895.3 מיליון ש"ח המבטא עלייה ריאלית של 2.7% בהשוואה לשנת 2007. עלייה זו הושפעה מעליית מחירים ריאלית של 7.1% וירידה כמותית של 4.2%. בכלל זה, הסתכם ערך ייצור בשר צאן בכ-749 מיליון ש"ח (עלייה של כ-2.1% לעומת 2007), וייצור החלב הסתכם בכ-146 מיליון ש"ח (עלייה של כ-5.9% לעומת שנת 2007).

## ענף הכבשים לחלב נקלע, בשנים האחרונות, למשבר חמור עקב ירידה מתמשכת בשיווק מוצרים בשוק המקומי, שחיקה ברווחיות והצטברות עודפים גדולים של גבינות

טבלה 2 - הייצור בענף הצאן בשנים 2006-2008 (כמות בשר באלפי טונות, וכמות חלב במיליוני ליטר)

ענף	אלפי טון		השינוי ב-2008 לעומת 2007	
	2008	2007	הפרש (כמות)	הפרש (אחוז)
ענף הצאן הכללי	71.1	74.8	-3.7	-4.9
חלב כבשים	18.2	18.9	-0.7	-3.7
חלב עזים	20.5	22.3	-1.8	-8.1
בשר כבשים	28.7	30.0	-1.3	-4.3
בשר עזים	3.7	3.7	0.0	0.0

מקור - למ"ס



יוסי קרסו עם אייל אוואסי בוגר

החל משנת 2008, גם ענף העזים לחלב נמצא בעודפי ייצור והצטברות מלאי של גבן מחלב עזים (כ-230 טון). הריווחיות בענף הצאן ירדה בעקבות העלייה במחירי התשומות ובעיקר המספוא הגס, שגרמו לעלייה משמעותית בהוצאות הייצור ופגיעה בריווחיות המשקים.

הירידה המתמשכת בשיווק מוצרים מחלב צאן בשוק המקומי, מחייבת ביצוע פעולות נמרצות בתחומי: עידוד קליטת חלב צאן על ידי המחלבות הפרטיות בארץ, ביצוע בדיקה כלכלית-מקצועית לעלות ייצור חלב צאן, פרסום ויחסי ציבור וביצוע מבצעים תכופים לקידום השיווק המקומי.

חלק ממשקי צאן לחלב הצליחו לשדרג את מכוני החליבה, על ידי הכנסת מערכת זיהוי אלקטרוני ושקילת חלב אוטומטית, דבר שהביא לשיפור ניכר בתנובת החלב ובאיכותו, ביצוע סלקציה נכונה, חיסכון בכוח אדם וניהול כלכלי-מקצועי טוב יותר.

בשנת 2008, חלה עלייה מתונה של כ-8% במחיר הממוצע השנתי של בשר צאן, עלייה זו מיתנה, במידה מסוימת, את השפעת התייקרות מחירי המספוא.

בשנים האחרונות, החלה התעניינות בהקמת משקי כבשים לייצור בשר וכן הקמת משקי עזים עם מחלבות זעירות (בוטיק) המשלבות תירות כפרית.

### היקף ייצור חלב צאן

בשנת 2008, הסתכם ייצור החלב בכ-38.7 מיליון ליטר (ירידה של כ-6.1% לעומת אשתקד), בכלל זה ייצור חלב כבשים הסתכם בכ-18 מיליון ליטר וייצור חלב עזים הגיע לכ-20.5 מיליון ליטר (ירידה של כ-8.2% לעומת שנת 2007).

**היקף הייצור במסגרת השיווק המאורגן** - בשנת 2008, היקף השיווק המאורגן של חלב צאן הגיע לכ-20 מיליון ליטרים, כ-10 מיליון ליטר חלב כבשים (ירידה מזערית של כ-0.6%), ו-10 מיליון ליטר חלב עזים (עלייה של כ-28% לעומת שנת 2007).

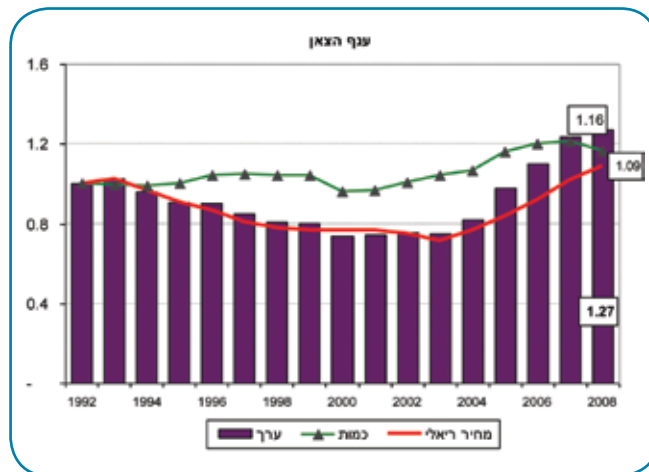
בענף הכבשים לחלב פעילים 62 יצרנים, החלב מהווה יותר מ-50%



עדר כבשים יוצא למרעה ליד אליקים, בכביש שעולה לרמות מנשה

בין השנים 1992-2008 נרשמה עלייה כמותית, של 16% שלוותה בעליית מחיר ריאלית של 9.0%. הערך הריאלי עלה בכ-27% בשנים אלה בהתאמה. התפתחויות המדדים מובאת בתרשים שלהלן:

תרשים 1 - התפתחות מדדי הייצור בענף הצאן בשנים 1992-2008 (1992=100)



### היקף ענף הצאן (בתחום הקו הירוק)

קיימים כ-2,400 מגדלים עם כ-520 אלף ראשי צאן בשלושת המגזרים: היהודי, הערבי (בצפון הארץ) והבדואי (בדרום הארץ). בכלל זה, כ-430 אלף ראשי כבשים שמהם 300 אלף במגזר הערבי והבדואי (70%) ועוד 90 אלף ראשי עזים מהם 60 אלף ראשים במגזר הערבי והבדואי (67%).

בשנתיים האחרונות (2007-2008), גברה ההתעניינות בהקמת עדרים, בעיקר עדרי כבשים לבשר ועדרי עזים לחלב. תהליך זה לווה בהרחבת יחידות עדרי צאן והתחלשות עדרים קטנים ולא יעילים.

ענף הצאן מורכב מענף הכבשים ומענף העזים, כאשר ענף הכבשים מורכב משתי שלוחות: שלוחת כבשים לבשר ושלוחת כבשים לחלב, במסגרת השיווק המאורגן תחת משטר מכסות ייצור. ענף העזים הוא בעיקר עזים לחלב, חליבה מלאה או חלקית. רוב הנתונים מבוססים על נתוני השירותים הווטרינריים.

טבלה 3 - היקף ענף הצאן בשנת 2008

מגזר	מספר מגדלים	ראשי כבשים	ראשי עזים	סה"כ ראשים
המגזר היהודי	500	130,000	30,000	160,000
משקי חלב	150	30,000	30,000	60,000
משקי בשר	350	100,000	-	100,000
המגזר הערבי	600	100,000	40,000	140,000
המגזר הבדואי	1,300	200,000	20,000	220,000
סה"כ	2,400	430,000	90,000	520,000

### מאפיינים עיקריים לענף הצאן

ענף הכבשים לחלב נקלע, בשנים האחרונות, למשבר חמור עקב ירידה מתמשכת בשיווק מוצרים בשוק המקומי, שחיקה בריווחיות והצטברות עודפים גדולים של גבינות.

טבלה 5 - מוצרים מחלב צאן - שוק מקומי (טון - אלף ליטר), נתוני מועצת החלב

מוצר	2007	2008	השינוי באחוזים
גבינות רכות ולחיתוך	1,695	1,770	4.4
גבינות קשות	1,096	1,092	- 0.4
יוגורט	1,507	1,360	- 10
חלב עזים לשתייה	273	564	107

המועצה לענף החלב בישראל, אגודת הנוקדים, התאחדות מגדלי הצאן, אגודת "עזיזה" והמחלבות פועלות יחד בתחום הפרסום ויחסי ציבור לקידום מכירת מוצרים מחלב צאן בשוק המקומי ולייצוא.

1. מוצרים מחלב כבשים: בשנת 2008, חלה ירידה משמעותית בכ-32% בשיווק המקומי של גבינות רכות ולחיתוך מחלב כבשים לעומת אשתקד. כמו כן, נרשמה ירידה של כ-10% לעומת אשתקד בגבינות הקשות מחלב כבשים ועלייה של כ-13% בשיווק היוגורט לעומת אשתקד.

טבלה 6 - מוצרים מחלב כבשים - שוק מקומי (טון - אלף ליטר), נתוני מועצת החלב

מוצר	2007	2008	השינוי באחוזים
גבינות רכות ולחיתוך	1,133	776	- 32
גבינות קשות	764	685	- 10
יוגורט	555	625	13

2. מוצרים מחלב עזים - בשנת 2008, חלה עלייה משמעותית בשיווק המקומי של גבינות רכות ולחיתוך מחלב עזים, עלייה של כ-77% לעומת אשתקד. כמו כן, עלייה של כ-23% בגבינות קשות, חלה ירידה של כ-23% בשיווק יוגורט מחלב עזים ובשיווק חלב עזים מפוסטר לשתייה, חלה עלייה משמעותית של כ-107% לעומת אשתקד.

טבלה 7 - מוצרים מחלב עזים - שוק מקומי (טון - אלף ליטר), נתוני מועצת החלב

מוצר	2007	2008	השינוי באחוזים
גבינות רכות ולחיתוך	562	994	77
גבינות קשות	332	407	23
יוגורט	952	735	- 23
חלב לשתייה	273	564	107

### מחיר המטרה לחלב צאן

בשנת 2008, מחיר חלב כבשים היה 4.09 ש"ח ומפברואר ועד ספטמבר הגיע ל- 4.22 ₪ (הפחתה של 10 אג' בגין העונתיות) וברבעון האחרון של השנה (אוקטובר-דצמבר) מחיר חלב כבשים עלה ל-4.67 ₪ (תוספת של 35 אג' בגין האיזון בין עונות השנה).  
בשנת 2009, מחודש ינואר ועד יולי, מחיר חלב כבשים ירד ל-4.12 ₪



הרבעת כבשים בדיר עין חרוז איחוד

מההכנסות ומוצרי חלב מיוצרים ומשווקים על ידי כ-20 מחלבות פרטיות.

בענף העזים לחלב פעילים 85 יצרנים בעלי מכסה ומוצרים מחלב עזים משווקים על ידי כ-27 מחלבות פרטיות, חלקן מחלבות קטנות המוגדרות כמחלבות "בוטיק".

בשנת 2008, הוקמו שתי מחלבות "בוטיק" לייצור מוצרים מחלב עזים המשלבות תיירות פנים.

## בשל הצטברות מלאים של גבינת גלעד בתנובה ועצירת השיווק בשוק המקומי, הוחלט להוריד את מחיר חלב כבשים מחודש אוגוסט ועד סוף ספטמבר 2009 ל-3.62 ₪

טבלה 4 - היקף משקי כבשים לחלב בשנת 2008

מגזר	2005	2006	2007	2008	2009
שיתופי	7	7	7	7	7
משפחתי ואחרים	64	58	57	53	52
בתי ספר ומחקר	4	4	3	2	2
סה"כ	75	69	67	62	61

### היקף שיווק מוצרים מחלב צאן בשוק המקומי

בשנת 2008, חלה עלייה קטנה של כ-4% לעומת 2007 בצריכת גבינות רכות ולחיתוך מחלב צאן (כבשים ועזים). עלייה של כ-13% בצריכת יוגורט מחלב כבשים ועלייה משמעותית של כ-107% בצריכת תוצרת ניגרת וחלב לשתייה מחלב עזים.

אומדן היקף השיווק בשוק המקומי הגיע לכ-1,770 טון גבינות רכות ולחיתוך, כ-1,092 טון גבינות קשות וכ-1,360 אלף ליטר יוגורט מחלב צאן וכ-564 אלף ליטר חלב עזים לשתייה.





ישראל בלומנטל ובתו חיה ממשק הצאן בבאר יעקב



צוות המחלקה לצאן בסיור בנגב. בתמונה גם זורית כבביה, מחליפתו של יוסי במחלקה

טבלה 9 - ייצוא פטה לארה"ב מחלב כבשים (טון)

2008	2007	2006	2005	2004	
338	319	372	267	259	גבינות רכות (פטה)
6	- 14	39	3	-	השינוי באחוזים
1.5	1.4	1.7	1.2	1.2	מיליון ליטר

### שיווק בשר צאן (בתוך הקו הירוק)

תפוקת בשר צאן בתוך הקו הירוק מוערכת על ידי הלמ"ס בכ-32 אלף טון משקל חי המהווים כ-15 אלף טון בשר טבחה. קיים מחסור עונתי בבשר צאן בעיקר בתקופות החגים. בשנת 2008, הסתכם ייבוא טלאים חיים ומסורסים לפיטום מאוסטרליה לתוך הקו הירוק הגיע ל-16,000 טלאים חיים. הייבוא לרשות הפלסטינאית הגיע ל-15,000 טלאים חיים.

ברוב חודשי השנה, מסוגל ענף הצאן לספק את רוב הצריכה המקומית

לליטר) הפחתה של 10 אג' בגין העונתיות). בשל הצטברות מלאים של גבינת גלעד בתנובה ועצירת השיווק בשוק המקומי, הוחלט להוריד את מחיר חלב כבשים מחודש אוגוסט ועד סוף ספטמבר 2009 ל-3.62 ₪ (הפחתה של 10 אג' בגין עונתיות). ברבעון הרביעי (אוקטובר-דצמבר) מחיר חלב הכבשים הגיע ל-4.07 ש"ח (תוספת של 35 אג' בגין האיזון בין עונות השנה).

מחיר המטרה לחלב עזים צמוד למחיר המטרה לחלב בקר כפול מקדם של (171%). בשנת 2008, מחיר חלב עזים היה 3.60 ₪ לליטר מחודש ינואר ועד יוני ומחודש יולי ועד ספטמבר מחיר חלב עזים עלה ל-3.67 ₪ לליטר וברבעון הרביעי הגיע ל-4.10 ₪ לליטר (תוספת של 45 אג' בגין האיזון בין עונות השנה). בשנת 2009, מחיר חלב עזים ברבעון הראשון היה 3.55 ₪, לאחר מכן ירד ל-3.38 ₪ וברבעון הרביעי הגיע ל-3.81 ₪ (תוספת של 45 אג' בגין איזון בין עונות השנה).

## ברוב חודשי השנה, מסוגל ענף הצאן לספק את רוב הצריכה המקומית מבשר צאן ובמחירים סבירים. פיתוח והגדלת שלוחת הבשר במשקי צאן תאפשר אי תלות בייבוא מתחרה ותביא ליצירת תעסוקה ופרנסה למאות משפחות

### איכות חלב צאן

בשנת 2008, חל שיפור בספירת חיידקים כללית, עדיין יש מקום לשיפור בספירת תאים סומטיים. המחלקה לצאן בשה"מ בשיתוף פעולה עם המערך הארצי לבריאות העטין ואיכות החלב (מאל"ה) והמחלקה הרפרנטית לבריאות העטין במכון הווטרנרי, פועלים לשיפור בריאות העטין וממשק החליבה, ולהעלאת המודעות בקרב מגדלי צאן לחלב, במטרה לשווק חלב צאן איכותי שישימש לייצור מוצרים איכותיים לשוק המקומי וליצוא.

טבלה 8 - איכות חלב כבשים - שיווק מאורגן לתנובה

2008	2007	
61	61	מספר מגדלים
6.02	5.90	אחוז שומן
5.09	5.10	אחוז חלבון
60 (11-1,076)	102 (18-2,967)	ממוצע שנתי לספירת חיידקים כללית (אלף חיידקים)
1,296 (498-3,554)	1,395 (542-4,051)	ממוצע שנתי לספירת תאים סומטיים (אלף תאים)

### יצוא גבינות מחלב צאן

בשנת 2008, יצוא גבינות פטה מחלב כבשים לארה"ב הגיע לכ-338 טון (עלייה של כ-6% לעומת 2007), שעובדו מכ-1.5 מיליון ליטר (כ-15% מסה"כ שיווק מאורגן של חלב כבשים) ובתמורה של מעל ל-2 מיליון דולר. קיים פוטנציאל גדול ליצוא מוצרי איכות מחלב צאן לארה"ב ולשוק האירופי המשותף. אומדן יצוא פטה השנה לארה"ב יסתכם בעלייה לעומת אשתקד.

כבשים, סוכם שיש לגבש מדיניות תשלום שתשיג הקטנת ייצור החלב העודף והגדלת המקורות הכספיים המיועדים לפינוי חלב זה.

במחצית שנת 2006, מינתה מזכירות אגודת הנוקדים ועדה לבחירת מנכ"ל חדש לאגודה והציעה שינויים בתקנון האגודה. **מולי פלינט** נבחר לתפקיד מנכ"ל אגודת הנוקדים במקומו של דן נאמן.

המשבר התחזק ונהיה קשה יותר, והיחסים הלא טובים ששררו בין חברי אגודת הנוקדים, הביאו למצב לא תקין, שחייב את רשם האגודות השיתופיות למנות חוקר, אשר המליץ לפזר את ועד הנהלת האגודה ולמנות ועד ממונה. רשם האגודות מינה את **אילן הרן** כיו"ר ויחד איתו מינה שני חברים, **עו"ד שאול ראובני** ו**גיל אילת** וקבע שינוי במורשי החתימה של אגודת הנוקדים.

תפקידי הוועד הממונה היה בעיקר: הכנת תקנון חדש לאגודת הנוקדים, הכנת פנקס חברים, ביצוע סקר לאפיון משקי החלב שבוצע ע"י מדריכי המחלקה לצאן בשה"מ, ניהול מקצועי של האגודה ע"י הקמת ועדות מקצועיות לקידום המקצועי של ענף הצאן, וכן חידוש הקשר בין "עזיזה" ואגודת הנוקדים.

בסופו של דבר, יו"ר הוועד הממונה התפטר, מנכ"ל האגודה פוטר וקבוצה של כ-30 מגדלים, רובם בעלי מכסות גבוהות, החליטו לעזוב את אגודת הנוקדים. חלקם הגדול התאחדו להקמת אגודה חדשה בשם **התאחדות מגדלי הצאן**.

בינתיים, מצב ענף כבשים לחלב קשה וממשיך להימצא במשבר עמוק, שיווק המוצרים בשוק המקומי לא מתקדם ומסתמן שבקרוב תתקבל החלטה לצמצום המכסה הענפית.

## קבוצה של כ-30 מגדלים, רובם בעלי מכסות גבוהות, החליטו לעזוב את אגודת הנוקדים. חלקם הגדול התאחדו להקמת אגודה חדשה בשם התאחדות מגדלי הצאן. בינתיים, מצב ענף כבשים לחלב קשה וממשיך להימצא במשבר עמוק. שיווק המוצרים בשוק המקומי לא מתקדם ומסתמן שבקרוב תתקבל החלטה לצמצום המכסה הענפית

### הדרכה מקצועית ומחקר בענף הצאן

ההדרכה המקצועית בענף הצאן מתבצעת ממטה שה"מ בבית דגן לכל רחבי הארץ. עובדה זו באה לידי ביטוי בצמצום מספר הביקורים במשקי צאן ובעלייה משמעותית בפעולות קבוצתיות (ימי עיון, כנסים וקורסים). בסוף חודש אוקטובר השנה יצאתי לגמלאות, החליפה אותי **דורית כבביה** ובמחלקה לצאן נותרו רק שני מדריכים במשרה מלאה, **דורית כבביה** ו**סמיר קעדאן**.

### שיתוף פעולה

קיים שיתוף פעולה הדוק ופורה בין מדריכי המחלקה לצאן לבין החוקרים במנהל המחקר החקלאי, רופאי וחוקרי השירותים הווטרנריים והמכון הווטרנרי, אנשי מועצת החלב, אנשי מאל"ה, נציגי המגדלים ובעלי מקצוע רבים. לדעתי קיימת מטרה אחת המשותפת לכולנו, והיא "קידום מקצועי-כלכלי של ענף הצאן". ■

מבשר צאן ובמחירים סבירים. פיתוח והגדלת שלוחת הבשר במשקי צאן תאפשר אי תלות בייבוא מתחרה ותביא ליצירת תעסוקה ופרנסה למאות משפחות.

### יבוא בשר צאן קפוא

בשנת 2008, יבוא בשר צאן קפוא מאוסטרליה ומדרום אמריקה, הגיע לכ-1,126 טון לעומת 378 טון שהגיעו מדרום אמריקה בשנת 2007, עלייה מאוד משמעותית של פי שלושה. הדבר מאיים בצורה משמעותית על מכירת בשר צאן מייצור מקומי והדבר עלול לגרום לפגיעה קשה בפרנסת העוסקים בענף הצאן בארץ.

טבלה 10 - יבוא טלאים חיים ובשר קפוא

שנה	טלאים חיים לישראל (ראשים)	בשר צאן קפוא לישראל (טון)	טלאים חיים לרשות הפלסטינאית (ראשים)	בשר צאן קפוא לרשות הפלסטינאית (טון)
2004	0	377	31,280	479
2005	0	348	5,000	465
2006	8,849	411	0	3,198
2007	10,000	378	0	751
2008	16,000	1,126	15,000	1,015

### ארגוני המגדלים

במחצית שנת 2005 התפרץ משבר חריף בענף כבשים לחלב, כתוצאה מהעלאת מחיר חלב כבשים לקראת סוף 2004, שבעקבותיה תנובה ייקרה את המוצרים מעבר לנדרש. כמו כן, ייצאה תנובה גבינת פטה לארה"ב, במחיר זול יותר, שהתחרה עם הפטה שהוכנה בתנובה בעבור אגודת הנוקדים, ליצוא לחברת ארתור שומן בארה"ב. בחודש יוני 2005, דן נאמן, מנכ"ל אגודת הנוקדים כתב לחברי מזכירות אגודת הנוקדים: "עקב ירידת מכירות חדה בשוק המקומי של כ-20% במוצרים מחלב כבשים של תנובה ועצירת היצוא מאז חודש אפריל 2005, נוצרו מלאים גדולים של גבינות צאן וכרגע יש עודפי חלב. קרנות הצאן משועבדות לחוב של היצוא בסך של חצי מיליון דולר ולמלאים העודפים, אנו צריכים להגדיל את הקרנות בסכום של כ-5 מיליון ₪ ולנקוט בצעדים קשים למדי".

על רקע המשבר, הוחלט שחבר מזכירות יכול לכהן רק שתי קדנציות בלבד וכתוצאה מכך נוצר מצב לא סביר, שרוב חברי המזכירות שנבחרו היו חדשים ולא מנוסים. מזכירות האגודה הייתה מורכבת מ-15 חברים שרובם היו חדשים, חסרי ניסיון ובעלי מכסות נמוכות.

באגודת הנוקדים הוחלט, ביוזמת **יובל דנינו** ממושב מלאה, אשר כיהן אז יו"ר, להחליף את המנכ"ל בטענה שהוא גרם למשבר, למרות שכל הכסף שעוכב ע"י ארתור שומן שולם. כמוכן, נדרש מאגודת "עזיזה" הרבה כסף בתמורה למתן שירות לחבריה. חברי מזכירות אגודת "עזיזה" החליטו להיפרד מאגודת הנוקדים. היו הרבה ויכוחים ומריבות בין חברי המזכירות - בעלי מכסות חלב גדולות, מול בעלי מכסות ייצור קטנות.

בסוף חודש אפריל 2006, התקיימה ישיבה במועצת החלב בנושא חלב

## יוסי קרסו

### דברי הפרדה של יוסי במסיבה שנערכה לכבודו בסיום מקצועי לעובדי אגף בעלי חיים.

מעמד זה מרגש מאוד בעבורי, שכן אחרי 40 שנה שבהן עבדתי במחלקה לצאן, מראשית דרכי כעוזר מדריך ועד לתפקיד האחרון, שאותו מילאתי כראש תחום צאן, יוצא אני לגמלאות. 40 שנה זה לא צחוק, הרבה זיכרונות, הרבה אנשים ולא מעט כבשים ועזים.....

בשבילי שה"מ זה הבית, בשה"מ הכרתי את אשתי, בשה"מ רכשתי חברים, בשה"מ התמחיתי, למדתי, לימדתי והכשרתי.....

לא כולם יודעים, אך עליתי ארצה ב-1969, אחרי שנתיים קשות בכלא המצרי, שבו נכלאתי לאור העובדה כי הייתי יהודי, אמנם עם תואר ראשון במדעי בעלי החיים, אך עדיין יהודי.

זמן קצר לאחר הגעתי ארצה התחלתי ללמוד עברית ונשלחתי לעבוד כעוזר חוקר במכון הווטרינרי ולאחר מכן, התקבלתי לעבודה במחלקה לצאן בשה"מ, תחת ניהולו של ד"ר פאי ז"ל.

כאמור, עבודתי הראשונה הייתה עוזר למדריך לגידול צאן שם עסקתי שלושה ימים בהדרכה בענף העזים בהנחיתו של מנחם לאור ז"ל ושלושה ימים בהדרכת מגדלים בביצוע ביקורת חלב, בניהול הרשומות הדרושות למחשב ובהכנת טפסים הדרושים לכך, בהנחיתו של מנהל המחלקה ד"ר א. פאי ז"ל.

לאחר כשנה התגייסתי לשלושה חודשי שירות סדיר ועם שחרורי חזרתי לעבודתי במחלקה לצאן.

גם את אשתי יונה פגשתי ממש בשה"מ, בעת שהחלה לעבוד במשרה זמנית, טרם גיוסה לצה"ל בשנת 1972 ולאחר ארבעה ילדים ובינתיים שישה נכדים, אני יכול לומר בביטחון שאם לא הייתי בשה"מ, ספק אם הייתי זוכה לכל האושר שיש לי בחיים.

החל ממחצית שנות השבעים ועד ל-1992 שימשתי כממ"ר בכיר לגידול עזים ועסקתי עם עוד רבים וטובים בהקמת עשרות משקי עזים לחלב בגליל.

במהלך תקופה זו סיימתי תואר מוסמך למדעי החקלאות בפקולטה לחקלאות ברחובות ומאז 1992 ועד לחודש שעבר, שבו יצאתי לגמלאות, שימשתי כמנהל המחלקה לצאן ויו"ר הנהלת ענף הצאן.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזו להודות לכל אותם אנשים נפלאים עימם עבדתי ב-40 השנים האחרונות, המדריכים במחלקה לצאן, העובדים באגף לבעלי חיים והעובדים בשה"מ וכן למגדלי הצאן, נציגי המגדלים, חוקרים, וטרינרים ובעלי המקצוע רבים וטובים.

לאורך השנים השתדלתי תמיד לתת את העזרה המקצועית למגדלי הצאן בכל התחומים שהייתי מעורב בהם, כדי לאפשר את מרחב המחיה המתאים והנכון לכל אחת ואחד מהם.

אמרו פעם כי "עבודה היא גילוייה של אהבה" ואכן גם היום אחרי 40 שנה בשה"מ, במקום הנפלא הזה, לא השתנו רגשותיי - כל יום הייתה התרגשות מחדשת, כל שעה למדתי משהו חדש, החכמתי, השכלתי ובעיקר נהניתי.

אני רוצה להודות שוב לעמיתיי היקרים בעבר ובהווה על שסייעתם ולוויתם אותי לאורך כל הדרך וכמובן למחליפתי דורית כבביה ולנצל במה זו להודות לאשתי, לילדי ולנכדיי - מעתה אני רק שלכם !

אני מביטיח להיות בקשר עם כל אחת ואחד מכם, ולהשתתף בימי העיון ובכנסים אליהם אוזמן.

מודה לכולכם ובמיוחד לאלו שטרחו על ארגון מסיבת פרידה זו. ■



יוסי קרסו עם יונה רעייתו בטיוול הפרדה משה"מ ומהשירות הציבורי